

Štvrťročný komentár k politike obozretnosti na makroúrovni

Júl 2020

Vydavateľ

© Národná banka Slovenska 2020

Adresa

Národná banka Slovenska
Imricha Karvaša 1
813 25 Bratislava

Elektronická verzia

[https://www.nbs.sk/sk/publikacie/
publikacie-dohladu/stvrtrocnny-komentar-
k-politike-obozretnosti-na-makrourovni](https://www.nbs.sk/sk/publikacie/publikacie-dohladu/stvrtrocnny-komentar-k-politike-obozretnosti-na-makrourovni)

Publikácia neprešla jazykovou úpravou.

Bez predchádzajúceho súhlasu autorov možno, s uvedením zdroja, použiť iba krátke časti textu, najviac dva odseky.

ZHRNUTIE ROZHODNUTIA BANKOVEJ RADY NBS

O VÝŠKE PROTICYKLICKÉHO KAPITÁLOVÉHO VANKÚŠA

Opätovné zníženie vankúša

- Prudký pokles ekonomiky Slovenska v prvom štvrtroku 2020
- Prejavy krízy v bankovom sektore vo forme nárastu opravných položiek, poklesu ziskovosti a sprísňovania úverových štandardov
- Prijaté opatrenia nateraz zmiernili negatívne dopady krízy
Po ukončení platnosti opatrení sa dá očakávať zintenzívnenie negatívnych prejavov krízy a nárast zlyhaných úverov

Schválená výška vankúša

- Výška vankúša sa znižuje na úroveň 1,00 %, od 1. 8. 2020

Vývoj finančného cyklu

- Spomalenie finančného cyklu sa zatiaľ prejavilo iba čiastočne, aj v dôsledku prijatých opatrení
- V smere zníženia pôsobia kreditné straty a vývoj v podnikovom sektore
- V nasledujúcom období sa dá očakávať pokles smerovníka v dôsledku materializácie rizík a stlmenia ekonomického a finančného vývoja

Výhľad na ďalší štvrtrok

- V prípade pokračovania zvýšenej tvorby opravných položiek NBS okamžite pristúpi k ďalšiemu znižovaniu miery proticyklického kapitálového vankúša

Obsah

Úvod.....	4
1 Hodnotenie vývoja v štvrtom štvrtroku 2019 a v úvode roka 2020.....	5
2 Rozhodnutia v oblasti makropudenciálnej politiky	9
3 Prílohy	16

Úvod

Cieľom Štvrťročného komentára k politike obozretnosti na makroúrovni je monitorovať aktuálny vývoj na finančnom trhu s osobitným dôrazom na úverový trh a vyhodnocovať vývoj systémových rizík spojených s týmto vývojom. Kvantitatívne a kvalitatívne hodnotenie v predloženom komentári zohľadňuje informácie za prvý štvrťrok 2020, ako aj informácie, ktoré boli dostupné ku koncu júna 2020. Štvrťročný komentár je zároveň analytickým podkladom pre pravidelné štvrťročné rozhodnutia Bankovej rady Národnej banky Slovenska o výške proticyklického kapitálového vankúša. Analytické hodnotenie môže byť aj podkladom pre aktivovanie alebo zmenu iných nástrojov makroprudenciálnej politiky. Dokument je po formálnej stránke rozdelený na tri časti:

i) stručná analýza s hodnotením najvýznamnejších zmien z hľadiska systémového rizika v aktuálnom štvrťroku, ii) súčasné nastavenie a zmeny nástrojov makroprudenciálnej politiky vrátane aktuálneho rozhodnutia o výške proticyklického kapitálového vankúša a iii) prílohy.

Slovensko aktuálne čelí výzve koronakrízy. Ochorenie COVID-19 zasiahlo aj slovenskú ekonomiku a jeho symptómy sa začínajú postupne prejavovať aj vo finančnom sektore. Ten nateraz nebol plne zasiahnutý v dôsledku postupného prenosu negatívnych dopadov z reálneho ekonomiky do finančného sektora a prijatých protikrizových opatrení. To však neznamená, že negatívne dopady koronakrízy finančný sektor obídu. Ich prítomnosť sa môže prejaviť po odznení účinnosti prijatých opatrení, predovšetkým možnosti odkladu splátok úverov. V tomto kontexte je pozitívne, že banky začali bezprostredne po nástupe krízy vytvárať opravné položky, čo by im mohlo vytvoriť priestor pre krytie možného razantnejšieho nárastu zlyhaných úverov v budúcnosti. Vytvorenie dostatočnej kapitálovej rezervy v predchádzajúcom období sa tak ukazuje ako rozumný krok, ktorý vytvára bankovému sektoru priestor pre absorpciu negatívnych šokov a tlmenie negatívnych dopadov aktuálnej krízy na finančný trh. Národná banka Slovenska pristupuje k tejto situácii proaktívne a snaží sa bezpečne previesť bankový sektor súčasným búrlivým obdobím tak, aby ujmy spojené s aktuálnou krízou boli pre finančný sektor čo najnižšie. V tejto súvislosti prijíma aj aktuálne rozhodnutie o znížení miery proticyklického kapitálového vankúša, ktorým chce reagovať na posledný vývoj v ekonomike a na finančnom trhu.

1 Hodnotenie vývoja v prvom štvrtroku 2020

Pandémia si vyberá svoju daň aj v podobe nepriaznivých dopadov na ekonomiku. Protipandemické opatrenia, ktoré boli nútené prijať vlády vo svete aj na Slovensku, sa podpísali pod okamžitý prepád produkcie a HDP. Ekonomika Slovenska tak po desiatich rokoch nepretržitého rastu v prvom štvrtroku 2020 medziročne poklesla o -3,7 %¹. Pod prepád sa podpísal najmä zahraničný obchod, no oslabil aj domáca stránka ekonomiky. Prijatie karanténnych opatrení doma aj vo svete sa nepriaznivo dotklo aj podnikového sektora, ktorý bol nútený utlmiť a v niektorých prípadoch aj prerušiť produkciu. Tržby podnikového sektora sa tak výrazne prepadli, predovšetkým v sektore služieb, kde medziročne poklesli rádovo o desiatky percent, no významne boli zasiahnuté aj výrobné odvetvia, vrátane automobilového priemyslu. Spomalenie ekonomiky sa dotklo aj pracovného trhu, ktorý ešte donedávna vykazoval známky prehrievania. Počet nezamestnaných evidovaných na úradoch práce za prvých päť mesiacov tohto roka vzrástol o vyše 62 tisíc², pričom miera evidovanej nezamestnanosti tak aktuálne dosahuje úroveň 7,2 %. Výhľad ďalšieho vývoja³ hovorí o prepade ekonomiky SR o -10,3 % v tomto roku, pričom ekonomika by mala produkovať výrazne pod úrovňou svojho potenciálu. Hoci v ďalšom období sa predpokladá postupné oživovanie ekonomického rastu, strata časti potenciálu ekonomiky bude permanentného charakteru. Tento vývoj sa podpíše aj pod nárast počtu nezamestnaných, keď by miera nezamestnanosti v priebehu tohto a nasledujúceho roka mohla vzrásť na úroveň 8,5 %.

Na rozdiel od krízy v roku 2008 šok neprichádza z finančného trhu, ale z reálnej ekonomiky. Kým ekonomika sa už v prvom štvrtroku 2020 výrazne ochladila, finančný cyklus sa bude obracať zrejme postupne v dôsledku implikácií ekonomického vývoja na finančný sektor. Nástup koronakrízy sa tak na úverovom trhu v prvom štvrtroku 2020 výraznejšie neprejavil. Úvery poskytnuté súkromnému sektoru⁴ si udržali tempo rastu z konca uplynulého roka, keď v prvom štvrtroku 2020 medziročne vzrástli o 6,5 %, čo bolo štvrté najrýchlejšie tempo rastu v rámci eurozóny, kde úvery

¹ Zdroj: ŠÚ SR, medziročný vývoj HDP v stálych cenách.

² Zdroj: ÚPSVaR SR.

³ Strednodobá predikcia NBS, 2. štvrtrok 2020.

⁴ Úvery poskytnuté domácimi bankami sektoru domácností (S14 a S15) a sektoru nefinančných podnikov (S 11) v tuzemsku, zdroj: hlásenia bánk, V (NBS) 33 - 12.

rástli v priemere o 2,6 %⁵. Stabilizovaný vývoj zaznamenali na Slovensku tak úvery domácnostiam, ako aj úvery podnikom. Objem úverov poskytnutých domácnostiam v prvom štvrtroku 2020 medziročne vzrástol o 7,8 %, čím ich rast predbehol dynamiku vývoja jeho fundamentov, najmä hrubého disponibilného príjmu domácností a HDP. Úvery domácnostiam si udržali tempo rastu napriek sprísneniu limitov na ukazovateľ schopnosti splácať úver⁶. Za uvedeným vývojom stál fakt, že legislatíva umožnila, aby úvery, ktorých proces poskytnutia začal ešte v roku 2019, boli posudzované podľa starých podmienok, čo prispelo k zvýšenej produkcii úverov aj v prvých mesiacoch roka 2020, keď sa proces poskytnutia završoval. Nástup koronakrízy sa nateraz neodrazil ani v tempe rastu úverov podnikovému sektoru, ktoré v prvom štvrtroku 2020 medziročne rástli o 3,7 %, obdobným tempom ako bolo možné pozorovať počas celého minulého roka. Z hľadiska ich štruktúry je však možné badať pokles medziročnej dynamiky investičných úverov a nárast dopytu po prevádzkových úveroch, čo môže súvisieť so zvýšenou potrebou podnikov financovať ich prevádzku v dôsledku výpadku tržieb. V dôsledku uvedeného vývoja sa zadlženosť súkromného sektora meraná podielom úverov k HDP v prvom štvrtroku 2020 zvýšila o 1,1 p. b. na 63 %.

Na nástup koronakrízy zareagovali banky na strane ponuky sprísňovaním úverových štandardov pri úveroch podnikom v najväčšom rozsahu od finančnej krízy v roku 2008. Zároveň však banky predpokladajú nárast dopytu po úveroch. Sprísňovanie úverových štandardov na strane ponuky úverov sa zatiaľ nepremietlo do plošného rastu úrokových sadzieb.

Koronakríza ovplyvnila aj ziskovosť bankového sektora. Čistý zisk po zdanení slovenských bánk sa medziročne znížil o 60 %. Kým v marci 2019 zaznamenali banky čistý zisk v objeme 164 mil. €, o rok neskôr to bolo už o 100 mil. € menej. Pod uvedený pokles sa podpísali predovšetkým dva faktory, a to nárast opravných položiek, ktoré boli ku koncu marca 2020 tvorené v dvojnásobne vyššom objeme ako v rovnakom období minulého roka, čo má zjavný súvis aj s nástupom nepriaznivého obdobia. Druhým faktorom, ktorý negatívne ovplyvnil zisk bánk, bolo legislatívne zdvojnásobenie sadzby bankového odvodu od januára tohto roka, ktoré sa podpísalo pod približne tretinu prepadu medziročného zisku. Schopnosť bánk generovať zisk sa tak nateraz výrazne oslabila. Plánované zníženie sadzby bankového odvodu v druhom polroku 2020 by malo zmierniť tlaky na ziskovosť bankového sektora.

⁵ Zdroj: ECB.

⁶ Sprísnenie limitu pre maximálny podiel splátok k príjmu zníženému o životné minimum (DSTI) z 80 % na 60 %, pričom sa zároveň ustanovili niektoré výnimky (15 % pre všetky úvery (max. DSTI 80 %) + 5 % pre spotrebiteľské úvery so splatnosťou neprevyšujúcou 5 rokov (max. DSTI do 70 %) v prvom štvrtroku 2020).

Pozitívnu správou je, že solventnosť slovenských bánk sa na prahu aktuálnej krízy posilnila, keď ukazovateľ kapitálovej primeranosti vzrástol v prvom štvrtroku 2020 o 0,7 p. b. na úroveň 18,8 %. Navyše vlastníci bánk sa v prevažnej miere rozhodli ponechať zisk z uplynulého roka v bankách a nevyplatiť dividendy v miere ako bolo zvykom v predchádzajúcich rokoch. Po zohľadnení tohto rozhodnutia by bol ukazovateľ kapitálovej primeranosti vyšší ešte o 1 p. b. Rozhodnutie o ponechaní kapitálu v bankách tak zvýšilo odolnosť bankového sektora.

Prvé príznaky nástupu koronakrízy je možné pozorovať aj na trhu s bývaním. Hoci medziročný rast ponukových cien bytov inzerovaných na sekundárnom trhu si stále udržuje dvojciferné dynamiky, na medzimesačnej báze v mesiacoch apríl a máj sa rast prakticky zastavil, pričom v máji cena metra štvorcového bytu ponúkaného na sekundárnom trhu dokonca klesla v priemere o -1,5 %, čo bol najväčší medzimesačný pokles s výnimkou jedného mesiaca od roku 2009. Pokles bolo možné pozorovať vo väčšine krajov a typov bytov podľa počtu izieb. Zároveň ponuka inzerovaných bytov bola v prvom štvrtroku 2020 medziročne nižšia približne o 15 %. Hoci nateraz sa nedá hovoriť o zmene trendu a je možné, že ide len o dočasný jav, prítomnosť krízy sa evidentne už prejavila aj na trhu nehnuteľností.

Ukazovateľ vývoja finančného cyklu, Proticyklický smerovník, ešte nestihol v prvom štvrtroku 2020 výraznejšie zachytiť prejavy negatívnych dopadov koronakrízy na finančnom trhu. Vývoj viacerých ukazovateľov tvoriacich kompozitný ukazovateľ nebol nástupom pandémie v prvom štvrtroku ešte výraznejšie ovplyvnený, čo sa prejavilo na stabilizovanej úrovni Proticyklického smerovníka v úvode roka 2020. V rámci štruktúry smerovníka však dochádza kistým zmenám, keď okrem už dlhšie utlmených úverov podnikovému sektoru pôsobili v smere jeho znižovania aj zmeny v rámci kreditného rizika. Na druhej strane ceny nehnuteľností ešte stále pôsobili v prvom štvrtroku v smere jeho rastu. Výhľad na najbližší rok hovorí o významnom prepade hodnoty kompozitného ukazovateľa finančného cyklu v dôsledku dopadov koronakrízy na finančný trh.

Pre účely rozpúšťania proticyklického kapitálového vankúša je kľúčové sledovať vývoj zlyhaných úverov a opravných položiek. Kým úroveň zlyhaných úverov sa od nástupu koronakrízy výraznejšie nezvýšila, tvorba opravných položiek v posledných mesiacoch akcelerovala. Miera zlyhaných úverov sa počas mesiacov koronakrízy výraznejšie nemenila, čo možno pripísať účinku prijatých protikrizových opatrení, predovšetkým zavedením možnosti dočasného odkladu splátok úverov. Preto, až po odznení efektu prijatých opatrení sa naplno prejaví, aká časť dlžníkov bude mať problém s plnením úverových záväzkov. Po ukončení moratória na odklad splátok je tak možné očakávať istú korekciu a nárast miery zlyhaných úverov. Banky aktuálne už pristúpili k zvýšenej tvorbe opravných položiek, ktorá zvlášť v mesiacoch apríl a máj prekročila úroveň ich priemeru v pokojných časoch. V porovnaní s rokmi

2018 a 2019, keď bankový sektor k máju vytvoril opravné položky za 59 mil. €, resp. 46 mil. €. V máji 2020 presiahla ich čistá tvorba 146 mil. €, čo je viac ako banky vytvorili za celý rok 2019.

Kým v pokrízovom období 2011 až 2019 bola priemerná ročná úroveň tvorby opravných položiek v bankovom sektore vo výške 0,5 % rizikovo-vážených aktív, k máju 2020 tvoril anualizovaný objem opravných položiek už takmer 0,8 % rizikovo-vážených aktív, čím presahoval svoju úroveň nad rámec bežnej tvorby v nekrízových časoch o takmer 0,3 % rizikovo-vážených aktív (Graf 1). **Aktuálne zníženie vankúša o 0,5 % teda uvoľňuje takmer dvojnásobný objem kapitálu, než si vyžaduje súčasná situácia.**

Dôvodom zvýšenej tvorby opravných položiek v tomto roku bolo okrem iného aj zhoršenie makroekonomickej predikcie v modeloch tvorby položiek v súlade s účtovným štandardom IFRS 9. Súčasná zvýšená tvorba opravných položiek tak neodráža vzniknuté straty, ale je výsledkom odhadu budúcich strát na základe rôznych parametrov. Dá sa očakávať, že do konca roka budú banky pokračovať v individuálnom prehodnocovaní úverov s odloženými splátkami, s cieľom zrealizovať kreditné riziko, pričom pristúpia aj k prehodnoteniu makroekonomických komponentov tvorby opravných položiek. To bude zvyšovať tlak na ziskovosť a kapitálovú primeranosť bankového sektora. V tejto súvislosti je kľúčové, aby si banky zachovali dostatočný kapitálový priestor pre financovanie možnej zvýšenej tvorby opravných položiek v budúcnosti.

Graf 1

Tvorba opravných položiek v bankovom sektore

(% rizikovo-vážených aktív)

Zdroj: NBS, ŠÚ SR

Poznámka: Graf neobsahuje pobočky zahraničných bánk.

V súčasnosti prevláda výrazná neistota ohľadom ďalšieho vývoja. Hlavnou otázkou je v akej miere sa problémy reálnej ekonomiky premietnu do finančného sektora a úverového trhu. Pokles tržieb podnikového sektora, výpadok časti príjmov domácností a nárast nezamestnanosti sa negatívne prejavujú aj pri plnení úverových záväzkov dotknutých podnikov a domácností.

Neistota je spojená predovšetkým s mierou a rýchlosťou zotavovania ekonomiky. V prípade výskytu druhej vlny pandémie by sa situácia mohla opätovne zhoršiť, čo by ešte umocnilo negatívne dopady koronakrízy na finančný sektor.

2 Rozhodnutia v oblasti makropudenciálnej politiky

2.1 Aktuálne rozhodnutie NBS k príslušnému štvrťroku

Banková rada NBS sa na svojom zasadnutí dňa 14. 7. 2020 rozhodla znížiť mieru proticyklického kapitálového vankúša na úroveň 1,00 % s účinnosťou od 1. 8. 2020⁷. Hlavným cieľom tohto rozhodnutia je umožniť bankám použitie kapitálového vankúša v súvislosti so zvýšenou tvorbou opravných položiek a zabezpečiť dostatok voľného kapitálu potrebného na financovanie rastu úverov.

Trendy v slovenskej ekonomike ako aj na finančnom trhu sa vplyvom pandémie COVID-19 začali meniť. Okrem poklesu ekonomiky, pozvoľného zhoršenia trhu práce a oslabenia trendov na trhu úverov je pre toto obdobie charakteristická mimoriadne vysoká miera neistoty.

NBS pri rozhodnutiach o znížení úrovne proticyklického kapitálového vankúša kladie osobitnú pozornosť na vývoj opravných položiek, ako na aj potenciál ich rastu. Kľúčovým princípom ostáva, aby kapitálová požiadavka nebola obmedzením pri poskytovaní úverov.

Aktuálne už viaceré banky pristúpili k zvýšenej tvorbe opravných položiek. V porovnaní s rokmi 2018 a 2019, keď bankový sektor k máju vytvoril opravné položky za 59 mil. €, resp. 46 mil. €, v máji 2020 presiahla ich čistá tvorba 146 mil. €. V porovnaní s bežnou ročnou mierou opravných položiek, ktorá sa v rokoch 2011 až 2019 pohybovala v priemere na úrovni 0,5 % rizikovo-

⁷ Zároveň NBS plánuje nezvyšovať mieru proticyklického kapitálového vankúša minimálne do 1.8.2021.

vážených aktív, sa úroveň opravných položiek k máju 2020 priblížila k hodnote 0,8 %, čím presiahla o takmer 0,3 % rizikovo-vážených aktív úroveň v nekrízovom období.

Zároveň sa aktuálna výška kapitálu aj vzhľadom na posledné rozhodnutie akcionárov viacerých bánk o nerozdelení zisku z uplynulého roku javí ako dostatočná, pričom banky pri úverovaní neobmedzujú žiadne kapitálové limity.

Vzhľadom na vývoj v oblasti kreditného rizika tak NBS pristúpila k zníženiu miery proticyklického kapitálového vankúša. Aktuálne zníženie úrovne proticyklického kapitálového vankúša zároveň presahuje objem doteraz vytvorených opravných položiek tvorených nad rámec bežného obdobia, čím NBS chce vytvoriť dostatočný priestor pre možnosť ich ďalšej tvorby v prípade potreby, čo poskytne bankám aj dostatočné podmienky pre zachovanie úverovania v ekonomike.

Vzhľadom na pretrvávajúce riziká v oblasti vývoja kreditných strát a neistotu ohľadom ich ďalšieho vývoja po vypršaní moratória na odklad splátok, považuje NBS mieru aktuálneho zníženia proticyklického kapitálového vankúša za adekvátnu. Zároveň NBS považuje za dôležité ponechanie priestoru aj na ďalšie obdobie. Keďže miera zlyhávania úverov v ďalšom období je neistá, NBS volí obozretný prístup pri znižovaní kapitálovej požiadavky.

Osobitným dôvodom prečo NBS neznížila mieru proticyklického kapitálového vankúša výraznejšie, je pretrvávajúce riziko odlevu kapitálu z domácich bánk.

Pri rozhodovaní o miere proticyklického kapitálového vankúša Banková rada NBS zvažila aj pozíciu Európskej centrálnej banky v súlade s článkom 5 nariadenia SSM⁸.

⁸ Nariadenie Rady (EÚ) č. 1024/2013 z 15. októbra 2013, ktorým sa Európska centrálna banka poveruje osobitnými úlohami, pokiaľ ide o politiky týkajúce sa prudenciálneho dohľadu nad úverovými inštitúciami, ďalej len „nariadenie SSM“.

2.2 Aktuálne platné nastavenie makroprudenciálnych nástrojov zo strany NBS

Proticyklický kapitálový vankúš

Na základe rozhodnutia NBS z 14. 7. 2020 nadobúda miera proticyklického kapitálového vankúša od 1. 8. 2020 hodnotu na úrovni 1,0 %⁹.

TABUĽKA 1 HODNOTY PROTICYKICKÉHO KAPITÁLOVÉHO VANKÚŠA PRE SLOVENSKÉ EXPOZÍCIE	
Obdobie účinnosti	Miera
1. 8. 2019 – 31. 7. 2020	1,50 %
1. 8. 2020 –	1,00 %

Zdroj: NBS

Prehľad aktuálneho nastavenia mier proticyklického kapitálového vankúša v iných krajinách a výhľad ich vývoja v nasledujúcich štvrtrokoch zobrazuje Tabuľka 5 v prílohe.

Kapitálový vankúš pre významné banky

V súlade s rozhodnutiami NBS č. 5/2017 a 6/2017 z 30. 5. 2017 majú identifikované lokálne systémovo významné banky od 1. 1. 2018 povinnosť udržiavať vankúš pre O-SII a vankúš na krytie systémového rizika, ktorý bol stanovený na celkovej úrovni 1 % až 2 % rizikových expozícií. Na základe rozhodnutí NBS č. 3/2019 a 4/2019 z 28. 5. 2019 sa celková úroveň týchto kapitálových vankúšov po 1. 1. 2020 nezmenila. V máji 2020 bolo zverejnené nové rozhodnutie NBS č. 9/2020 určujúce výšku kapitálového vankúša pre O-SII a rozhodnutie č. 10/2020 stanovujúce výšku vankúša na krytie systémového rizika pre rok 2021 (Tabuľka 2).

⁹ <https://www.nbs.sk/sk/dohlad-nad-financnym-trhom/politika-obozretnosti-na-makrourovni2/nastavenie-nastrojov/aktualne-nastavenie-kapitalovych-vankusov-v-sr>

TABUĽKA 2 PREHĽAD ÚROVNÍ VANKÚŠA PRE O-SII A VANKÚŠA NA KRYTIE SYSTÉMOVÉHO RIZIKA

	Platnosť od 1. 1. 2020		Platnosť od 1. 1. 2021	
	Vankúš pre O-SII	Vankúš na krytie systémového rizika	Vankúš pre O-SII	Vankúš na krytie systémového rizika
Československá obchodná banka, a. s.	1,00 %	-	1,00 %	-
Poštová banka, a. s.	1,00 %	-	0,25 %	-
Slovenská sporiteľňa, a. s.	1,00 %	1,00 %	1,00 %	1,00 %
Tatra banka, a. s.	0,50 %	1,00 %	0,50 %	1,00 %
Všeobecná úverová banka, a. s.	1,00 %	1,00 %	1,00 %	1,00 %

Zdroj: NBS

Podmienky poskytovania retailových úverov

Aktuálne nastavenie podmienok poskytovania retailových úverov v zmysle najnovšej novely opatrení NBS o spotrebiteľských úveroch¹⁰ a o úveroch na bývanie¹¹ uvádza nasledujúca tabuľka.

¹⁰ Opatrenie Národnej banky Slovenska zo 17. decembra 2019 č. 9/2019, ktorým sa mení a dopĺňa opatrenie Národnej banky Slovenska č. 10/2017, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o posúdení schopnosti spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver v znení opatrenia Národnej banky Slovenska č. 6/2018.

¹¹ Opatrenie Národnej banky Slovenska zo 17. decembra 2019 č. 10/2019, ktorým sa mení a dopĺňa opatrenie Národnej banky Slovenska č. 10/2016, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o posúdení schopnosti spotrebiteľa splácať úver na bývanie v znení opatrenia Národnej banky Slovenska č. 7/2018.

TABUĽKA 3 LIMITY NA PODMIENKY POSKYTOVANIA ÚVEROV			
Ukazovateľ	Výpočet	Parameter	Limit
Ukazovateľ schopnosti spotrebiteľa splácať úver (DSTI)	$\frac{\text{splátky všetkých fin. záväzkov}^{1)}}{\text{čisté príjmy} - \text{život. minimum}}$	Max. DSTI	60 % ²⁾
		Max. podiel nových úverov s DSTI > 60 %	5 % + 5 % ^{3), 4)}
Ukazovateľ zabezpečenia úveru (loan-to-value, LTV) ⁵⁾	$\frac{\text{výška zadĺženia}}{\text{hodnota zabezpečenia}}$	Max. LTV	90 %
		Max. podiel nových úverov s LTV > 80 %	20 %
Ukazovateľ celkovej zadĺženosti k príjmu (debt-to-income, DTI)	$\frac{\text{celková zadĺženosť}}{\text{ročný čistý príjem}}$	Max. podiel nových úverov s DTI > 8	5 % + 5 % ⁶⁾
		Zabezp. nehnuteľ. alebo poskyt. stav. sporiteľňami	30 rokov ⁷⁾
Maximálna lehota splatnosti		Ostatné	8 rokov

Zdroj: NBS

Poznámka: Jednotlivé limity sa overujú len v čase, keď je poskytnutý nový úver, alebo keď dochádza k výraznému navýšeniu existujúceho úveru. Povinnosť uplatňovať jednotlivé opatrenia sa nevzťahuje na úvery, ktorými sa refinancujú iné úvery, pokiaľ nedochádza k navýšeniu istiny o viac ako 2000 € alebo 5 % (podľa toho, ktorá z týchto hodnôt je menšia).

- 1) Započítava sa výška splátok úverov pri zohľadnení nárastu úrokových sadzieb.
- 2) Výnimky, pri ktorých je limit na ukazovateľ schopnosti splácať vo výške 100 %:
 - spotrebiteľské úvery, ktoré spolu s existujúcim dlhom spotrebiteľa neprevyšujú jeho ročný čistý príjem,
 - lízing s akontáciou aspoň 20 %, ktorý spolu s existujúcim dlhom neprevyšuje 1,5-násobok ročného príjmu.
- 3) Prvých 5 % je bez dodatočných podmienok, druhých 5 % sa vzťahuje len na spotrebiteľské úvery s lehotou splatnosti neprevyšujúcou 5 rokov. DSTI pri úveroch poskytnutých v rámci tejto výnimky nemôže presiahnuť 70 %.
- 4) Limit sa vzťahuje iba na úvery na bývanie.
- 5) Prvých 5 % je bez dodatočných podmienok, druhých 5 % je možné poskytnúť len pri splnení nasledujúcich dodatočných podmienok: úvery na bývanie poskytované klientom do 35 rokov s príjmom neprevyšujúcim 1,3-násobok priemernej mzdy a DTI pri týchto úveroch neprevyšuje hodnotu 9.
- 6) Nad tento limit je možné poskytnúť 10 % nových úverov založených nehnuteľnosťou.

Ďalšie aktuálne platné nástroje makroprudenciálnej politiky, pokrývajúce najmä oblasť kapitálových požiadaviek, zobrazujú Tabuľka 4 až Tabuľka 6 v prílohe.

2.3 Možné použitie nástrojov makroprudenciálnej politiky v strednodobom horizonte

Oblasť poskytovania retailových úverov

V súvislosti so šírením pandémie sa situácia na trhu nových úverov domácnostiam výrazne zmenila. Významne poklesol dopyt a mení sa aj prístup bánk, keď v poslednom období bolo zaznamenané sprísňovanie podmienok pri poskytovaní nových úverov.

Národná banka Slovenska implementovala viacero opatrení na strane poskytovania retailových úverov (opísané vyššie), ktorých cieľom je znížiť tvorbu rizík súvisiacich s nadmerným rastom na úverovom trhu. V priebehu prvého polroka 2020 sa postupne upravovali podmienky poskytovania úverov pri úveroch na bývanie a spotrebiteľských úveroch, vyplývajúce z opatrení NBS č. 9/2019 a 10/2019.

Opatrenia majú za cieľ aj zvýšenie odolnosti domácností pri splácaní úverov aj v zlých časoch. Momentálne sa do takýchto časov dostávame a očakávame, že odolnosť domácností bude vyššia aj vďaka opatreniam NBS.

V súčasnosti považujeme nastavenie nástrojov za adekvátne. Pri viacerých parametroch je riadenie rizík bánk v dôsledku aktuálnej krízovej situácie dokonca prísnejšie ako vyžadujú opatrenia NBS.

Očakávaný vývoj miery proticyklického kapitálového vankúša v nasledujúcom štvrtroku

Aktuálne znížený proticyklický kapitálový vankúš na úroveň 1,00 % svojou výškou nepokrýva len aktuálnu tvorbu opravných položiek, ale poskytuje bankovému sektoru priestor na pokračovanie ich tvorby v prípade potreby aj v ďalšom období.

NBS je pripravená v prípade potreby okamžite pristúpiť k ďalšiemu zníženiu proticyklického kapitálového vankúša, pričom bude zohľadňovať najmä vývoj nákladov na kreditné riziko. Z pohľadu oživenia domácej ekonomiky je tiež dôležité, aby kapitálová požiadavka nebola obmedzením pri poskytovaní úverov. Nevyhnutnou podmienkou ďalšieho znižovania miery proticyklického kapitálového vankúša je zachovanie konzervatívnej dividendovej politiky v bankovom sektore.

NBS nepredpokladá potrebu zvýšenia proticyklického kapitálového vankúša minimálne do konca júla 2021.

Pripravované odporúčanie v oblasti distribúcie kapitálu

S cieľom udržania dostatočnej kapitálovej vybavenosti bankového sektora NBS pripravuje odporúčanie v oblasti distribúcie kapitálu. Uvedené odporúčanie má za úlohu počas trvania následkov pandémie zintenzívniť plnenie poslania bankového sektora vo vzťahu k reálnej ekonomike, ako i podporiť odolnosť finančného sektora. NBS tak reaguje na Európsky výbor pre systémové riziká, ktorý vydal obdobné odporúčanie pre všetky príslušné orgány členských štátov v máji 2020.

2.4 Rozhodnutia ECB týkajúce sa slovenského bankového sektora k príslušnému štvrťroku

K 8. 7. 2020 nebolo zo strany Európskej centrálnej banky vydané žiadne rozhodnutie v oblasti makroprudenciálnej politiky vo vzťahu k slovenskému bankovému sektoru.

3 Prílohy

TABUĽKA 4 AKTUÁLNE NASTAVENIE KAPITÁLOVÝCH VANKÚŠOV PLATNÝCH PRE SR

Makroprudenciálny nástroj	Hodnota	Poznámka
Vankúš na zachovanie kapitálu (§ 33b zákona o bankách)	2,5 %	
Miera proticyklického kapitálového vankúša (§ 33g zákona o bankách)	1,5 %	↓ na 1 % od 1. 8. 2020
Vankúš pre O-SII (§ 33d zákona o bankách) ¹	0,5 % až 1 %	Od 1. 1. 2021 zmena 0,25 % až 1 %
Vankúš na krytie systémového rizika (§ 33e zákona o bankách) ²	1 %	

Zdroj: NBS

Poznámka:

¹ Vankúš pre O-SII je určený pre Československú obchodnú banku, a. s., Poštovú banku, a. s., Slovenskú sporiteľňu, a. s., Tatra banku, a. s. a Všeobecnú úverovú banku, a. s.

² Vankúš na krytie systémového rizika je určený pre Slovenskú sporiteľňu, a. s., Tatra banku, a. s. a Všeobecnú úverovú banku, a. s.

TABUĽKA 5 AKTUÁLNE NASTAVENIE MIERY PROTICYKLICKÉHO KAPITÁLOVÉHO VANKÚŠA PLATNEJ PRE ZAHRANIČNÉ EXPOZÍCIE (§ 33I A § 33J ZÁKONA O BANKÁCH) A VÝHLAD ICH VÝVOJA V NASLEDUJÚCICH ŠTVRŤROKOCH

Krajina	30. 9. 2019			31. 12. 2019			31. 3. 2020			30. 6. 2020			30. 9. 2020			31. 12. 2020			31. 3. 2021			30. 6. 2021			30. 9. 2021			Poznámka
	30. 9. 2019	31. 12. 2019	31. 3. 2020	30. 6. 2020	30. 9. 2020	31. 12. 2020	31. 3. 2021	30. 6. 2021	30. 9. 2021	30. 9. 2020	31. 12. 2020	31. 3. 2021	30. 6. 2021	30. 9. 2021	30. 9. 2020	31. 12. 2020	31. 3. 2021	30. 6. 2021	30. 9. 2021	30. 9. 2020	31. 12. 2020	31. 3. 2021	30. 6. 2021	30. 9. 2021				
Krajiny EÚ	Belgicko	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	↓ na 0 % od 1.4.2020		
	Bulharsko	0	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	Zrušené rozhodnutie o ↑ na 1,0 % a 1,5 % od 1.4.2020		
	Česká rep.	1,5	1,5	1,75	1	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	↓ na 1 % od 1.4.2020 a na 0,5 % od 1.7.2020		
	Dánsko	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	↓ na 0 % od 12.3.2020		
	Francúzsko	0,25	0,25	0,25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	↓ na 0 % od 2.4.2020		
	Írsko	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	↓ na 0 % od 1.4.2020		
	Litva	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	↓ na 0 % od 1.4.2020		
	Luxembur-sko	0	0	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	↑ na 0,5 % od 1.1.2021	
	Nemecko	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Zrušené rozhodnutie o ↑ na 0,25 % od 1.7.2020	
	Spoj. kráľ.	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	↓ na 0 % od 11.3.2020	
	Švédsko	2,5	2,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	↓ na 0 % od 16.3.2020	
Krajiny mimo EÚ	Island	1,75	1,75	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	↓ na 0 % od 18.3.2020		
	Hongkong	2,5	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	↓ na 2 % od 14.10.2019 a na 1 % od 16.3.2020		
	Nórsko	2	2,5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	↓ na 1 % od 13.3.2020	

Zdroj: ESRB, BIS

Poznámka: V tabuľke sú zobrazené iba krajiny, ktoré stanovili nenulovú úroveň miery proticyklického kapitálového vankúša. Budúce hodnoty vychádzajú z aktuálne platných rozhodnutí, prostredníctvom dodatočných rozhodnutí sa však môžu zmeniť.

TABUĽKA 6 AKTUÁLNE NASTAVENIE ĎALŠÍCH VANKÚŠOV A PARAMETROV PRE EXPOZÍCIE VOČI ZAHRANIČNÝM KRAJINÁM, KTORÉ PLATIA AJ PRE SLOVENSKE BANKY

Krajina	Makroprudenciálny nástroj	Hodnota
Estónsko	Vankúš na krytie systémového rizika (§ 33f zákona o bankách)	1 %
Švédsko, Rumunsko	Riziková váha priradená expozíciám plne zabezpečeným hypotékami na nehnuteľný majetok určený na podnikanie (čl. 124 nariadenia CRR)	100 %
Nórsko	Minimálna hodnota expozíciami váženej priemernej LGD pre všetky retailové expozície zabezpečené nehnuteľným majetkom určeným na bývanie, ktoré nevyužívajú záruky ústredných vlád (čl. 164 nariadenia CRR)	20 %

Zdroj: NBS, ESRB

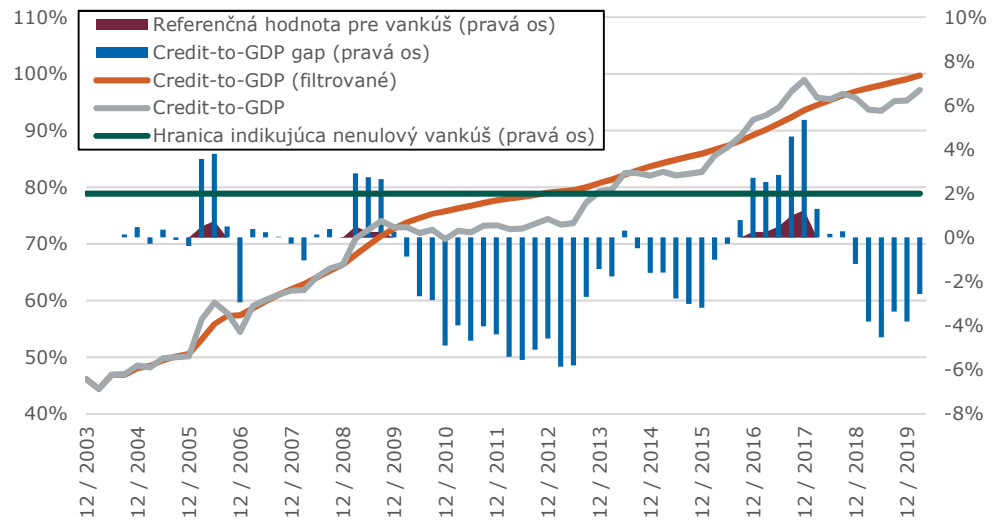
TABUĽKA 7 AKTUÁLNE PLATNÉ MAKROPRUDENCIÁLNE OPATRENIA PRIJATÉ V INÝCH KRAJINÁCH EÚ, KTORÉ Z DÔVODU NÍZKEJ EXPOZÍCIE NEPLATIA PRE SLOVENSKE BANKY

Krajina	Makroprudenciálny nástroj	Hodnota
Belgicko	Navýšenie rizikovej váhy pre retailové expozície zabezpečené belgickými rezidenčnými nehnuteľnosťami pre banky využívajúce prístup interných ratingov (čl. 458(2)(d)(vi) nariadenia CRR)	5 p. b. + 33 % priemernej rizikovej váhy
Fínsko	Minimálna hodnota priemernej rizikovej váhy pre expozície zabezpečené fínskymi nehnuteľnosťami pre banky využívajúce prístup interných ratingov (čl. 458(2)(d)(vi) nariadenia CRR)	15 %
Francúzsko	Limit na majetkovú angažovanosť voči vysoko zadlženým nefinančným francúzskym spoločnostiam pre globálne a lokálne systémovo významné banky (čl. 458(2)(d)(ii) nariadenia CRR) NBS v tejto súvislosti upozorňuje na systémové riziká spojené so zvýšeným využívaním pákového efektu veľkými nefinančnými korporáciami so sídlom vo Francúzsku¹²	5 % vlastných zdrojov
Švédsko	Minimálna hodnota priemernej rizikovej váhy pre retailové expozície voči švédskym klientom, zabezpečené nehnuteľnosťami pre banky využívajúce prístup interných ratingov (čl. 458(2)(d)(vi) nariadenia CRR)	25 %

Zdroj: NBS, ESRB

¹² Upozornenie v súlade s Odporúčaním ESRB/2015/2.

Graf 2
Štandardizovaný credit-to-GDP gap
(%, %)

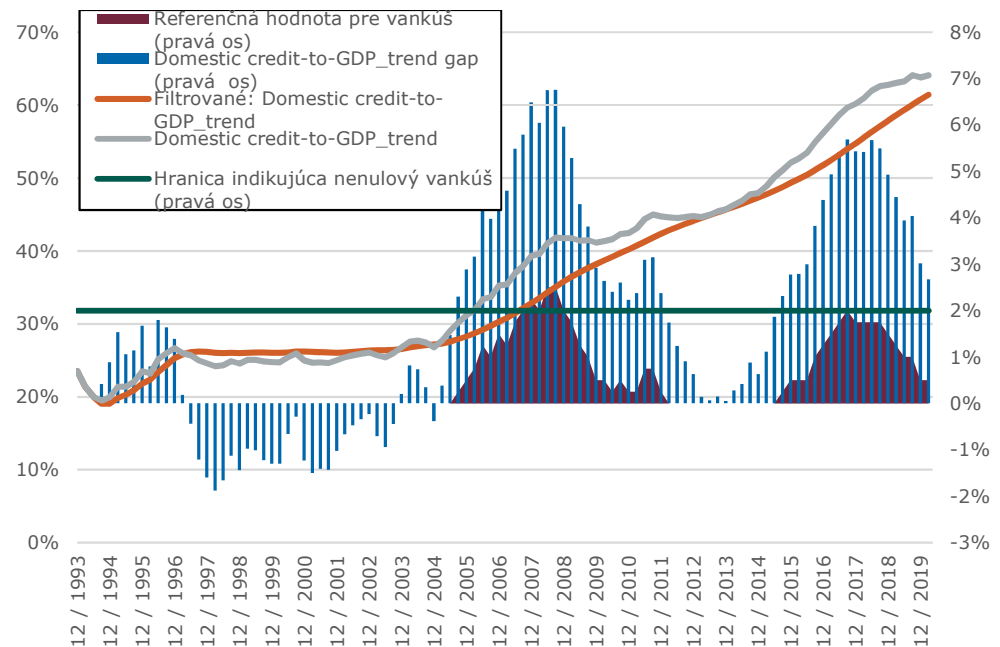
Zdroj: NBS, ŠÚ SR

Poznámka: Štandardizovaný credit-to-GDP gap vychádza z celkového dlhu nefinančných podnikov a domácností.

Kalibrácia referenčnej hodnoty je v súlade s Odporúčaním ESRB/2014/1, príloha, časť II.

Hranica indikujúca nenulový proticyklický kapitálový vankúš a hodnoty „gapu“ sú zobrazené na pravej osi.

Graf 3
Domestic credit-to-GDP_{trend} gap
(%, %)

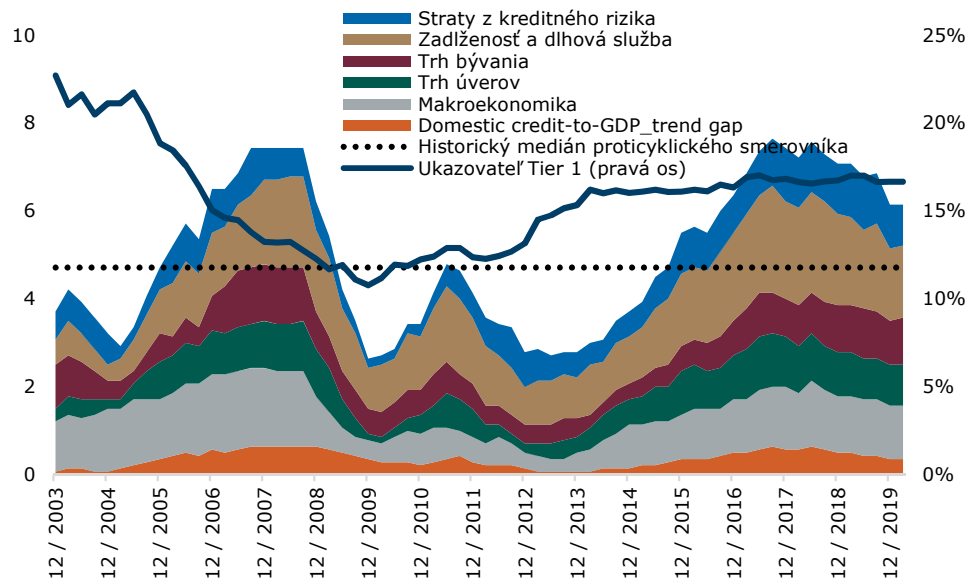
Zdroj: NBS, ŠÚ SR

Poznámka: Domestic credit-to-GDP_{trend} gap vychádza z úverov podnikom a domácnostiam poskytnutých domácim bankovým sektorom.

Domestic credit-to-GDP_{trend} gap je vypočítaný podľa § 33g, odsek 2a zákona o bankách a v súlade s Odporúčaním ESRB/2014/1, časť B2.

Hranica indikujúca nenulový proticyklický kapitálový vankúš a hodnoty „gapu“ sú zobrazené na pravej osi.

Graf 4
Proticyklický smerovník
(nonily, % rizikovo-vážených aktív)

Zdroj: NBS, ŠÚ SR, CMN

Poznámka: Ukazovateľ je vypočítaný v súlade s § 33g, odsek 1c, zákona o bankách a v súlade s Odporúčaním ESRB/2014/1, časti C a D.

TABUĽKA 8 ÚROVNE REFERENČNÝCH UKAZOVATEĽOV K 31. 3. 2020			
Stĺpec	Referenčná hodnota	Podiel dlhu na HDP	Odchýlka podielu dlhu na HDP od svojho dlhodobého trendu
Štandardizovaný Credit-to-GDP gap (Graf 2)	0,00 %	97,2 %	-2,56 %
Domestic credit-to-GDP _{trend} gap (Graf 3)	0,50 %	63,0 %	2,67 %
Proticyklický smerovník (Graf 4)	1,00 %	-	-

Zdroj: NBS

Poznámka: Tabuľka je zostavená na základe povinnosti vyplývajúcej z § 33g, odsek 2, zákona o bankách a v súlade s Odporúčaním ESRB/2014/1, príloha, časť II.

Štandardizovaný Credit-to-GDP gap zatiaľ nemá výpovednú hodnotu z hľadiska miery proticyklického kapitálového vankúša z dôvodu krátkosti časového radu.